

พิมพ์ครั้งที่ 3
Third Edition

องค์การระหว่างประเทศ International Organizations

องค์การระหว่างประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์และภูมิภาคาภิวัตน์

Globalization ● International Organizations ● Regionalization

ดร.ขจิต จิตตเสวี

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Kajit Jittasevi

Faculty of Political Science, Thammasat University

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ	(5)
คำนำ ในการพิมพ์ครั้งที่ 1	(6)
คำนำ ในการพิมพ์ครั้งที่ 2	(9)
อักษรย่อ	(21)

บทนำ	องค์การฯ ของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศขององค์การฯ	1
------	--	---

บทที่ 1	สังคระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	12
1.	แนวคิดทางสังคในมิติระหว่างประเทศ กับ มิติทางสถาบันของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ	12
1.1	สังคระหว่างประเทศ กับ การสร้างสถาบันระหว่างประเทศ: ความหลากหลายทางแนวคิดและสภาวะอันจำกัดของความสัมพันธ์เชิงสถาบัน	12
1.2	การร่วม "สมาคม" และการเป็น "ประชาคม" กับองค์การระหว่างประเทศ	19
2.	ทฤษฎีและแนวคิดทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ กับ การศึกษาองค์การระหว่างประเทศ	23
2.1	แนวคิดที่ว่าด้วยรัฐบาลสัมพันธนิยม (Intergovernmentalism)	24
2.2	แนวคิดที่ว่าด้วยภารกิจนิยม (Functionalism) และ ภารกิจนิยมใหม่ (Neo-Functionalism)	28
2.3	แนวคิดที่ว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศในลักษณะของ ระบอบกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ (International Regimes)	31
2.4	แนวคิดที่ว่าด้วยโลกาธรรมาภิบาล (Global Governance)	35
2.5	แนวคิดแบบการสร้างทางสังค (Constructivism)	39
3.	กระแสโลกาภิวัตน์และภูมิภาคาภิวัตน์ กับ องค์การระหว่างประเทศ: กระบวนการระดับโลก และกระบวนการระดับภูมิภาค	42
3.1	โลกาภิวัตน์กับการเปลี่ยนแปลงของการเมืองโลก: มิติทางสถาบันระหว่างประเทศ	42
3.2	ภูมิภาคาภิวัตน์ ภูมิภาคนิยม กับองค์การฯ และความร่วมมือระดับภูมิภาค	47
	หนังสืออ่านเพิ่มเติมประจำบทที่ 1	68

บทที่ 2	ที่มา วิวัฒนาการ และบทบาทขององค์การระหว่างประเทศจนถึงปัจจุบัน	71
	1. กำเนิดและวิวัฒนาการขององค์การระหว่างประเทศจากอดีตถึงปัจจุบัน	72
	1.1 ที่มาขององค์การระหว่างประเทศ: วิวัฒนาการ และพลังผลักดันด้านต่าง ๆ	72
	1.2 องค์การระหว่างประเทศในลักษณะปัจจุบัน: การประชุมระหว่างประเทศ และการบริหารจัดการกิจกรรมความร่วมมือระหว่างประเทศในฐานะแหล่งที่มาขององค์การฯ	91
	2. องค์การระหว่างประเทศในฐานะสถาบันในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัจจุบัน: มิติทางสถาบัน และมิติทางการบริหารจัดการ	96
	2.1 องค์การระหว่างประเทศในฐานะสถาบัน: มุมมองทางกฎหมาย องค์การระหว่างประเทศ	97
	2.2 ลักษณะโครงสร้างขององค์การระหว่างประเทศ	101
	2.3 ภารกิจและการปฏิบัติการกิจขององค์การระหว่างประเทศ	108
	2.4 บทบาทและประสิทธิภาพขององค์การระหว่างประเทศ	111
	3. การจัดแบ่งประเภทขององค์การระหว่างประเทศ: ความพยายาม และปัญหา	120
	3.1 ความพยายามในการให้คำจำกัดความและการจัดแบ่งประเภท องค์การระหว่างประเทศ	120
	3.2 ส่วนประกอบของคำจำกัดความขององค์การระหว่างประเทศ	123
	3.3 การจัดแบ่งประเภทขององค์การระหว่างประเทศตามเกณฑ์และวิธีการต่างๆ	127
	หนังสืออ่านเพิ่มเติมประจำบทที่ 2	137
บทที่ 3	องค์การระหว่างประเทศในระดับโลก: สันนิบาตชาติ และสหประชาชาติ	139
	1. องค์การสันนิบาตชาติ (League of Nations: LN): องค์การระหว่างประเทศระดับโลกแห่งอดีต	140
	1.1 ภูมิหลังการก่อตั้งองค์การสันนิบาตชาติ	140
	1.2 วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และการปฏิบัติการกิจ	141
	1.3 ปัญหาการบริหารและการปฏิบัติการกิจขององค์การสันนิบาตชาติ	144
	2. องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN): องค์การระหว่างประเทศระดับโลกแห่งยุคปัจจุบัน	145
	2.1 ภูมิหลังการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ	146
	2.2 วัตถุประสงค์ โครงสร้าง และการปฏิบัติการกิจ	148
	2.3 บทบาทและข้อจำกัดขององค์การสหประชาชาติ	166
	2.4 วาระการปฏิรูปองค์การสหประชาชาติ	168
	3. องค์การการบริหารจัดการระหว่างประเทศระดับทั้งโลก: องค์การฯ ในระบบสหประชาชาติ และองค์การฯ อื่น ๆ	172

3.1 องค์การระหว่างประเทศเพื่อความร่วมมือในระดับโลก	
ทางการสื่อสารและการคมนาคม	174
3.1.1 สหภาพไปรษณีย์สากล (Universal Postal Union: UPU)	174
3.1.2 สหภาพโทรคมนาคมระหว่างประเทศ	
(International Telecommunication Union: ITU)	177
3.1.3 องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ	
(International Civil Aviation Organization: ICAO)	180
3.1.4 องค์การกิจการทางทะเลระหว่างประเทศ	
(International Maritime Organization: IMO)	182
3.2 องค์การระหว่างประเทศเพื่อความร่วมมือในระดับโลก	
ด้านสังคม มนุษยธรรม วัฒนธรรม ฯลฯ	186
3.2.1 องค์การแรงงานระหว่างประเทศ	
(International Labour Organization: ILO)	186
3.2.2 องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO)	188
3.2.3 องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ	
(UN Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO)	190
3.2.4 องค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก	
(World Intellectual Property Organization: WIPO)	193
3.2.5 องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: UNWTO)	196
3.3 องค์การระหว่างประเทศเพื่อความร่วมมือในระดับโลก	
ทางเศรษฐกิจ การเงิน และการค้า	199
3.3.1 ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการบูรณะและพัฒนา	
(International Bank for Reconstruction and Development: IBRD)	199
3.3.2 กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF)	201
3.3.3 องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ	
(Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO)	204
3.3.4 กองทุนระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม	
(International Fund for Agricultural Development: IFAD)	207
3.3.5 องค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO)	210
3.4 องค์การระหว่างประเทศเพื่อการบริหารจัดการระดับโลกอื่นๆ	213
3.4.1 องค์การอุตุนิยมวิทยาโลก	
(World Meteorological Organization: WMO)	213
3.4.2 องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ	
(UN Industrial Development Organization: UNIDO)	216

3.4.3	ทบวงการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ (International Atomic Energy Agency: IAEA)	218
3.4.4	องค์การระหว่างประเทศเพื่อการโยกย้ายถิ่นฐาน (International Organization for Migration: IOM)	221
3.4.5	องค์การตำรวจสากล (International Criminal Police Organization: ICPO / Interpol)	224
	หนังสืออ่านเพิ่มเติมประจำบทที่ 3	228
บทที่ 4	องค์การระหว่างประเทศในระดับภูมิภาค	231
1.	องค์การระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศ ระดับภูมิภาคของทวีปเอเชีย	231
1.1	ภูมิภาคนิยมในทวีปเอเชีย: ภูมิภาคหลัง ความร่วมมือระหว่างประเทศ และวิวัฒนาการขององค์การระหว่างประเทศ	233
1.2	องค์การฯ และความร่วมมือระดับภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	236
1.2.1	สมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations: ASEAN)	236
1.2.2	ความร่วมมือระดับอนุภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้	270
	- กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS)	270
	- ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิรวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy: ACMECS)	275
	- ความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle: IMT-GT)	278
	- คณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission: MRC)	283
1.3	ความร่วมมือระดับภูมิภาค ข้ามภูมิภาค และระหว่างภูมิภาคของเอเชีย	287
1.3.1	ประชาคมเอเชียตะวันออกเฉียง (East Asian Community: EAC)	287
1.3.2	ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชีย-แปซิฟิก (Asia-Pacific Economic Cooperation: APEC)	293
1.3.3	การประชุมเอเชีย-ยุโรป (Asia-Europe Meeting: ASEM)	297
1.4	องค์การฯ และความร่วมมือระดับภูมิภาคของเอเชียใต้	300
1.4.1	สมาคมความร่วมมือแห่งภูมิภาคเอเชียใต้ (South Asian Association for Regional Cooperation: SAARC)	300

1.4.2 ความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (Bay of Bengal Initiative for Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation: BIMSTEC)	302
1.5 ความร่วมมือเอเชีย (Asia Cooperation Dialogue: ACD)	307
1.6 ธนาคารพัฒนาเอเชีย (Asian Development Bank: ADB)	310
2. องค์การระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศระดับภูมิภาคของทวีปยุโรป	312
2.1 ภูมิภาคนิยมในยุโรป: ภูมิภาคหลัง ความร่วมมือระหว่างประเทศและวิวัฒนาการขององค์การระหว่างประเทศ	312
2.2 คณะมนตรีแห่งยุโรป (Council of Europe: COE)	313
2.3 องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development: OECD)	316
2.4 สหภาพยุโรป (European Union: EU): องค์การระหว่างประเทศแบบบูรณาการระดับภูมิภาค	319
2.5 สมาคมการค้าเสรียุโรป (European Free Trade Association: EFTA)	334
2.6 องค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป (Organization for Security and Co-operation in Europe: OSCE)	337
2.7 สหภาพยุโรปตะวันตก (Western European Union: WEU)	340
2.8 องค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization: NATO)	341
3. องค์การระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศระดับภูมิภาคของทวีปอื่น ๆ	347
3.1 ภูมิภาคนิยมในทวีปอื่น ๆ: ภูมิภาคหลัง ความร่วมมือระหว่างประเทศและวิวัฒนาการขององค์การระหว่างประเทศ	347
3.2 องค์การระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศของทวีปอเมริกา	349
3.2.1 องค์การรัฐอเมริกัน (Organization of American States: OAS)	349
3.2.2 เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (North American Free Trade Area: NAFTA)	354
3.2.3 สมาคมเพื่อการบูรณาการแห่งภูมิภาคลาตินอเมริกา (Latin America Integration Association: LAIA หรือ Asociación Latinoamericana de Integración: ALADI)	358
3.2.4 กลุ่มตลาดร่วมอเมริกาใต้ตอนล่าง (Southern Common Market หรือ Mercado Común del Sur: Mercosur หรือ Mercado Comun do Sul: Mercosul)	361
3.2.5 ประชาคมแอนเดียน (Andean Community หรือ	

	Comunidad Andina: CAN)	364
	3.2.6 สหภาพชาติอเมริกาใต้ (Union of South American Nations หรือ Unión de Naciones Suramericanas: UNASUR)	367
	3.3 องค์การระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศในทวีปแอฟริกา: จากองค์การเอกภาพแอฟริกา (Organization of African Unity: OAU) สู่สหภาพแอฟริกา (African Union: AU)	370
	3.4 องค์การระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศของโลกอาหรับ และโลกมุสลิม	379
	3.4.1 สันนิบาตแห่งรัฐอาหรับ (League of Arab States หรือ Arab League)	379
	3.4.2 คณะมนตรีความร่วมมือรัฐอ่าวอาหรับ (Cooperation Council for the Arab States of the Gulf หรือ Gulf Cooperation Council: GCC)	382
	3.4.3 องค์การการประชุมอิสลาม (Organisation of the Islamic Conference: OIC)	385
	หนังสืออ่านเพิ่มเติมประจำบทที่ 4	393
บทสรุป	องค์การระหว่างประเทศในโลกปัจจุบัน	398
	1. องค์การฯ ระดับโลก กับ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์	399
	2. องค์การฯ และความร่วมมือระหว่างประเทศระดับภูมิภาค กับ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในกระแสโลกาภิวัตน์	406
	3. องค์การระหว่างประเทศ กับ โลกาภิวัตน์และโลกาธรรมาภิบาล	413
บรรณานุกรม		421
ภาคผนวก		
	ภาคผนวก 1 เอกสาร / ความตกลงต่าง ๆ	452
	ก. กฎบัตรสหประชาชาติ (Charter of the United Nations, 1945)	452
	ข. คำกล่าวเปิดการอภิปรายทั่วไปของสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 64 ของนายบัน คี-มูน เลขาธิการสหประชาชาติ นิวยอร์ก, 23 กันยายน ค.ศ. 2009	468
	ค. ข้อตกลงโคเปนเฮเกน (COPENHAGEN ACCORD, 2009)	471
	ง. สนธิสัญญาลิสบอน (Treaty of Lisbon Amending the Treaty on European Union and the Treaty Establishing the European Community, 2007) (ตัดเฉพาะหัวเรื่องของสนธิสัญญาฉบับเต็ม)	473
	จ. ปฏิญญาสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN Declaration, 1967)	477

จ. ปฏิญญาบาหลีว่าด้วยข้อตกลงอาเซียนฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II, 2003)	479
ข. กฎบัตรสมาคมแห่งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Charter of the Association of Southeast Asian Nations, 2007)	483
ช. ปฏิญญาชะอำ หัวหินว่าด้วยแผนงานสำหรับประชาคมอาเซียน ปี ค.ศ. 2009-2015 (Cha-am Hua Hin Declaration on the Roadmap for an ASEAN Community, 2009-2015)	497
ฉ. ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียน ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Terms of Reference of the ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights, 2009)	499
ญ. ปฏิญญาชะอำ-หัวหินเนื่องในโอกาสการจัดตั้งคณะกรรมการ ระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอย่างเป็นทางการ (Cha-am Hua Hin Declaration on the Intergovernmental Commission on Human Rights, 2009)	503
ภาคผนวก 2	504
ฎ. รัฐสมาชิกของสันนิบาตชาติ (Member States of the League of Nations, 1920-1946)	504
ฏ. รัฐสมาชิกของสหประชาชาติ (Member States of the United Nations, 1945-2009)	507
ฅ. องค์การระหว่างประเทศที่มีสำนักงานตั้งอยู่ในประเทศไทย	513
บรรณานุกรม	516